

Nauk v branji v srednjem in višjem razredu ljudskih šol.

(Dalje.)

Bolje za berilo so resnične povesti, kakor pa kratke povestice, spisane za počitanje kake npravne resnice, ker se pri teh težko otročja narava prav zadene in resničnost s povestjo pripoveduje. Zato je naše novo „Pervo berilo za slovenske šole“ veliko bolje memo starega, ker tukaj se nahaja veliko takih povest, ki otroka gotovo bolj mikajo in podučujejo, kakor zmišljene povestice, katerim se že na napisu vidi, kam da merijo. Take povestice so večkrat prav dobre, da se pri priložnosti za izgled povedó, toda v berilu jih je kmali dosti.

Učenik naj pri vsaki vaji premišljuje, kako se bo otrokom prilagla, in se njihovih serc prijela. Tistih kratkih zgodbic in povestic naj pa učenik nikar do zobca ne razklada, zadosti je, da otroci le poglavitno reč razumejo.

Ravno kakor tvarina tako tudi oblika obtežuje razumnost. Ena in ravno tista se more tako razno razlikovati, da jo otrok enkrat lahko, drugikat pa kar nič razumeti ne more. Da naj poprej jezik v misel vzamemo. Jezik v knjigah je nekoliko drugačen, kakor ga otrok sploh govori. Književnega jezika naj se otrok v šoli nauči. Književni slovenski jezik rabi večkrat priložaje sedanjega časa na — o č — e č ali — é — a je, kateri pa med ljudstvom niso kaj navadni. Imamo tudi veliko novo zloženih besed, katerih korenika je sicer slovenska, pa ni v tej obliki navadna. Pa ravno branje, ako se pametno obravnjuje, napečuje otroke, da tudi književno slovenščino sčasoma razumejo. Nekteri stavki se mi pa vendar zde preveč nerazumljivi, p. str. 57 v II. Berilu: „Veliko število pobožnih obhajancev prazničnost tega dneva še bolj povikšuje“. Mislim, da bi se stavek lahko bolj razumljivo povedal, in da bi soglasje tudi ne bilo slabje p. tako le: Posebno lepo se praznik s tem obhaja, da — itd.

Večkrat berejo otroci tudi stavke, katerih ne razumejo, ker posameznih izrazov prav ne umejo. Kako se pa pripeljejo otroci, da umejo izraze, ki so jim nenavadni? Tako gotovo ne, da se jim beseda abstraktno razklada. Kako pa tedaj? Tako, da se jim povedo izgledi, v katerih se beseda prav rabi, ker tako so se tudi otroci govoriti naučili. To in uno reč so slišali

prav imenovati, ter so tako pomen na besedo prenesli. Če pa otrok kakšne besede ne razumé prav na tanko, pojasnil se mu bo besedni pomen, kadar jo večkrat sliši med drugimi besedami.

Nekteri pravijo, da razlaganje zaumkov veliko pripomore, da se pamet izobražuje in jezik omikuje. To je sicer res, vendar pa vendar bolj za odrasčene, kakor pa za otroke po ljudskih šolah. Pri branji naj se le toliko stori v pojasnjenje razumka, kolikor je potreba, da se v zvezi z drugimi besedami razumé. To se pa večidel iz branja dá povzeti, kaj beseda v kakem stavku pomeni. Če bo tedaj otrok besedo umel, bo razumel tudi reč; na to se pa mora v ljudski šoli posebno gledati. Ako se pa beseda sama za se iz celega stavka posname, in njen pomen na vse strani razjasnuje, to otrokove misli preveč od zapopadka v branji odtegne, da se reč tako serca ne prime in manj umé.

Naj boljši pa, se vé da, je to, če se otroci tako podučujejo, in je berilo tako osnovano, da ga otroci sami razumejo, in da jim ni treba veliko pomagati. V to pa pripomore ne le poduk v branji, ampak ves poduk. Ako se pri vsakem predmetu, naj bo že katero koli, veselje do učenja budi, in vse duševne moči primerno in lepo vadijo, se to tudi pri branji pokaže, in v tem pomenu je pač resnično, da po branji se šola more poznati.

(Dalje prth.)

Iz zgodovine kerščanske ljudske šole.

(Dalje.)

Karol prigovarja duhovnikom, da bi se posluževali namesto latinskega jezika, kterega so tačas še skoraj povsod razumevali, rajše navadnega ljudskega jezika, posebno kadar bodo otroke v kerščanskem nauku podučevali, in po njegovem prizadevanju so dobili Nemci svoj prvi katekizem. Nagovarjal je svobodne, da naj si v čast štejejo boljšega izobraženja iskati, in pri poskušnjah grajal je lene sinove imenitnih staršev, hvallil pa pridne otroke ubogih, ter zagotavljal, da imenitnost rodinsko in lepoto on malo čišla, in ako bodo tako zanikerni, ne morejo od njega ničesar pričakovati.

Ker je pa tu in tam primanjkovalo sposobnih učiteljev, skerbel je Karol, da se jih je veliko pripravnih spodredilo, ter